

Література

1. Злочини вчинені в період повномасштабного вторгнення рф. URL: <https://www.gp.gov.ua> (дата звернення: 01.05.2023).
2. Коваль Д.О., Авраменко Р.А. Воєнні злочини. Особливості розслідування міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройного конфлікту на Донбасі. Київ: ГО Truth Hounds; Одеса: Фенікс, 2019. 36 с.
3. Пилипенко В.П. Воєнні злочини в статутах міжнародних кримінальних трибуналів та Римському Статуті Міжнародного кримінального суду. Право.ua. 2020. № 2. С. 5–10. URL: http://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/2020/10/5-_Pylypenko.pdf (дата звернення: 01.05.2023).
4. Репецький В.М., Лисик В.М. Поняття та ознаки воєнних злочинів. Альманах міжнародного права. 2009. Вип. 1. С. 120–125.
5. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588 (дата звернення: 01.05.2023).

УДК 343.1(043.2)

Савченко О.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

ЗАТРИМАННЯ ОСОБИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПРАВА НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАННІСТЬ

Право на свободу та особисту недоторканність є одними з основних прав, які гарантує законодавство багатьох країн, включаючи Україну. Тільки коли людина вільна, вона може виявити себе як особистість, тому захист і повага індивідуальних свобод повинні розглядатися як один з найважливіших обов'язків держави.

Стаття 29 Конституції України зазначає, що кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність [1]. Також законодавець передбачає дане право й у інших законодавчих актах. Наприклад, у Кримінально процесуальному кодексі України, а саме у засадах кримінального провадження, що передбачені статтею 7 та у статті 12 КПК України зазначено про забезпечення права на свободу та особисту недоторканність [2].

Важливість права на свободу та права на особисту недоторканність підкреслюється тим, що зазначені права знаходять своє закріплення в нормативних документах міжнародного рівня, зокрема в Загальній декларації прав людини 1948 р., Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р., Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та в інших загальновідомих

міжнародних документах. Європейський суд із прав людини, розглядаючи справи про порушення ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, підкреслив, що право на свободу та особисту недоторканність за змістом зазначеної Конвенції має найважливіше значення у демократичному суспільстві [3].

Відповідно обмеження певних прав і свобод, зокрема права на свободу та особисту недоторканність, викликає необхідність їх дотримання під час кримінального провадження. Останнім часом правова спільнота в цьому аспекті звертає увагу на судову практику ЄСПЛ, яка ґрунтується на положеннях Конвенції, що у свою чергу дає підстави сприймати цю практику як тлумачення стандартів дотримання прав і свобод людини. До заходів кримінального процесуального примусу законодавцем віднесено чимало процесуальних заходів: заходи забезпечення кримінального провадження, серед яких виокремлюють інститут запобіжних заходів і тимчасовий запобіжних заходів, тобто затримання тощо. У КПК України затриманню, які і переважній більшості заходів процесуального примусу, нормативно приділено значної уваги. Аналогічно і в теорії кримінального процесу, тому що затримання класифікують за певними різновидами.

Є.В. Дояр у дисертаційному дослідженні «Затримання особи у кримінальному провадженні» пропонує виокремлення видів затримання відповідно до норм КПК України. Дослідник робить поділ на такі наступні види затримання: затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу (ст. 187-191 КПК України); законне затримання (ст. 207 КПК України); затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК України); затримання особи, яка вчинила кримінальне правопорушення за межами України (ст. 582 КПК України) [2; 4, с. 55-56]. Однак будь-який різновид затримання особи певним чином обмежує право на свободу та особисту недоторканність, яке є конституційним, основоположним і охороняється міжнародним правом.

Дотримання права на свободу та особисту недоторканність не означає утримання уповноваженої службової особи від здійснення переліку конкретних дій, які означатимуть порушення даного права. Досліджуване нами право досить широке і захищає чимало суміжних прав і свобод, їх ознак, які особисто належать людині від народження тощо. Якщо особа вчинила кримінальне правопорушення чи підозрюється в його вчиненні і була затримана, то це не є порушенням її права на свободу чи особисту недоторканність. Порушення права на свободу й особисту недоторканність є порушуваним тоді, коли це затримання є безпідставним, чи було порушено норми законодавства.

Справа «Осипенко проти України» [5] є прикладом того, що є випадки порушення вище зазначеного права в Україні, які доходять до ЄСПЛ. Особою було доведено в суді, що незаконне затримання, яке тривало з 25

по 28 січня 2002 року, а також законність подальшого тримання його під вартою було порушенням його права на свободу. Особа під час справи посилалась на пункт 4 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Якщо провести аналіз справи, то потрібно звернути увагу не тільки на недотримання правоохоронними органами права на свободу й особисту недоторканість, а й судом.

Судовий контроль і прокурорський нагляд потрібно розглядати як інструменти дотримання права на свободу та особисту недоторканність під час кримінального провадження.

Отже, дотримання права на свободу та особисту недоторканність під час кримінального провадження є комплексним процесом, який характеризується функціонуванням низки правозахисних механізмів та реалізацією вимог уповноважених службових і посадових осіб в рамках досудового розслідування для того, щоб запобігти порушенням прав і свобод учасників кримінального провадження, зокрема затриманої особи, підозрюваного, обвинуваченого.

Література

1. Конституція України від 28 чер. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 05 лют. 2023 р. (ост. ред.) № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

3. Рішення ЄСПЛ від 18 чер. 1971 р. у справі «Де Вільде (De Wilde), Оомс (Oovs) и Версип (Versyp) проти Бельгії». URL: https://zakon.cc/law/document/read/980_161.

4. Дояр Є.В. Затримання особи у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Київ: НАВС, 2020. 238 с.

5. Рішення ЄСПЛ від 09 лют. 2011 р. у справі «Осипенко проти України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_871#Text.

УДК 343.9(043.2)

Сенченко А.О., Якименко П.П., здобувачі вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Пацеля Г.А., к.ю.н., доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ ТА РОЗШУКОВИХ ДІЙ

Обов'язковий характер проведення досліджень визначення класифікації негласних слідчих (розшукових) дій обумовлюється положеннями діючого Кримінального процесуального кодексу (далі –